

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discurser

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discurser", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discurser*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. VII. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591136137792/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discurser

skabets egentlige formål; så meget mere som det originale latinske skrift nu er en sjældenhed, der kun forekommer i enkelte exemplarer.

Ved oversættelsen af et sådant henved 200-årigt skrift stod det klart, at det vilde misklæde værket at iføre det almindelig moderne sprogdragt, idet hele dets tidspræg og lokalfarve vilde skæmmes eller endogså ødelægges derved. På den anden side kunde der heller ikke være tale om at udarbejde en sproglig pastiche, der ikke alene i ordforråd, men i ordføining, sætningsbygning etc. gav et aldeles tro billede af datidens og særlig af Falsters eget danske mål; til udførelsen af en sådan nøjagtig pastiche savnede oversætteren ganske forudsætningerne, og selv om han havde haft dem, vilde det i sig selv ikke have været noget attråværdigt mål at frembringe en sådan, der tildels vilde frembyde betydelige vanskeligheder for den almindelige dannede læseverdens tilegnelse. En mellemvej måtte da vælges, men at fastslå den frembod i mange tilfælde store vanskeligheder, og oversætteren tør næppe håbe overalt at have truffet det rette. Med hensyn til retskrivningen har han ikke fundet det ønskeligt på vilkårlig vis at efterligne datidens stavemåde og har af mere gammel-dags træk kun bibeholdt substantivernes store begyndelseshogstaver, flertalsformer i verberne, aa for å m. m., altsammen ting, der endnu har hjem-

stedsret indenfor den mere konservative retning i nutidens skrivemåde. Hvad ordforrådet angår, er forholdet derimod et noget andet. Det er oversættersens overbevisning, at et skrift som det foreliggende vil miste sin tidskolorit, hvis man ikke i oversættelsen stræber at bruge datidens eget ordforråd i det størst mulige omfang. Brugen deraf har naturligvis sin begrænsning i det ovenfor anførte hensyn til hvad der er forståeligt for en nutidig læser; således kan der ikke i stedet for »statsmand« skrives »statist«, uagtet Falster selv bruger dette sidste ord i sine satirer, da ordet er ukendt for en moderne læser i denne betydning og kun kendes i en helt anden. Men indenfor de således dragne grænser har det i det hele og store været oversættersens ønske ikke at anvende andre ord end dem der fandtes i det datidige ordforråd (selv om deres klangfarve hist og her kan have forskudt sig en smule), og kun i nødsfald gaa ud derover. Særdeles god, ja ypperlig hjælp har han derved haft i de foreliggende ordbogsarbejder fra Datiden, navnlig den af Hans Gram til skolebrug udarbejdede *Nucleus Latinitatis*. Men denne lille skolebog slog selvfølgelig ikke altid til, og der måtte da søges hjælp ad andre veje, bl. a. ved læsning i datidens litteratur o. lign. At oversætteren overalt i enkeltheder skulde have truffet det rette, tør han langt fra påstå, men princippet om i det

hele og store at holde sig til samtidens ordforråd troer han har været frugtbringende for oversættelsens åndelige slægtskab med originalen og med den tid, som har frembragt den, og virksomt i retning af at anspænde oversætterens lydhørhed i så henseende. — En særstilling indtager i en oversættelse fremmedordene, og spørgsmålet bliver særlig brændende ved oversættelsen af en bog fra en tid, da man både i tale og skrift ødslede med disse. Medens oversætteren f. eks. i sin tid i sin gengivelse af *Saksens Danesaga* har gjort sig til regel aldrig at anvende egentlige fremmedord, der ifølge sagens natur har været ukendte i Datidens danske sprog, og f. eks. aldrig har gengivet *religio* ved *religion*, men på forskellige måder omskrevet vedkommende steder, lå sagen på forhånd helt anderledes ved en Falster-oversættelse. Han har her mange steder anvendt og været nødt til at anvende fremmedord, men har dog overalt holdt måde med dem og ikke nær anvendt dem i det omfang som Holberg i sine epistler, bl. a. fordi Falsters egen danske stil, såvel i poesi som i prosa, forekommer ham at pege på en noget sparsommere brug af fremmedord end hos Holberg; netop som filolog har Falster formentlig haft øre for det utilfredsstillende i at lade latinske ord gå uforandrede over fra originalen til oversættelsen, og i Falsters egne oversættelser af la-

atinske digtere møder man kun få fremmedord; jævnfør hans forsvar for det danske sprog i *Amoenitates* 2. bd., 13. discurs »om modersmålets ret«. — Hvad sætningsbygning og ordfølging angår, har oversætteren fulgt Latinen adskilligt nøjere end han vilde gøre, hvis det drejede sig om at oversætte til moderne Dansk, og allerede derved givet sproget en vis farve af datiden, der jo i sin danske stil var langt mere afhængig af Latinen end tilfældet er nutildags; men iøvrigt har han ikke lagt vægt på at efterligne alle de kruseduller som Datidens smag ofte satte på modersmålet, navnlig da sligt vistnok stred mod Falsters egen mådeholdne smag.

Hvad versene angår (hvoraf de fleste er klassiske citater), har han efter nærmere overvejelse besluttet at oversætte dem i datidens danske versmål, altså som regel *Alexandrinere*; dog er en selvstændig satire af Falster oversat i samme korte jambiske versmål som denne anvender i sine egne satirer. Falsters egne oversættelser af Juvenal og Ovid har næsten aldrig kunnet benyttes, da de er altfor frie til at kunne indpasses i sammenhængen på de forskellige steder.

Det er alle discurserne i »Lærdoms Lystgaard«, der her er oversatte, skønt med nogen betænkelighed. Denne gælder ikke så meget de hist og her (efter vor tids smag) noget vovede